

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. V. An Habitus contrarij repugnent inter se diuinitus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

cilitatem habitus, quia, si voluntas totam substantiam actus efficit sicut antea, tantum laborabit ac antea, licet habitus producat illum alium modum; sicut tantum defatigabitur quis portans lapidem, siue alius iuxta ipsum portet alium lapidem, siue non. Ratio est, quia tunc non completur nec minuitur concursus voluntatis in suum actum, sed additur nouus concursus, ob nouam tamen entitatem, quæ se solâ illum concursum requirit; ergo tantum defatigatur voluntas quantum antea; ergo, ut habitus eam reddat facilem, & minus laborantem, debet cum ipsâ ad substantiam actus concurrere, iuxta dicta supra. Adde, non posse explicari in actu ipso producto, quid sit ea facilitas.

Rogabis Primò, vtrum posset habitus simul cum voluntate ad actum se intensiorem concurrere. Huic ex parte satisfeci in simili de specie, in præsentia tamen addo, minorem etiam esse difficultatem: cum enim habitus non det simpliciter posse, & sine illo possit voluntas cum actum intensum efficere, multò melius poterit cum habitu, licet hic multò remissior sit quàm actus, & in nostrâ sententiâ gradus homogeneos adstruente poterit habitus ad omnes gradus concurrere simul cum voluntate, licet propter remissionem, quam habet, non admodum eam faciliat ad tam intensum actum.

66 Secundò potest quæri, an habitus sine vnione præcisè assistendo voluntati possit illam facilitare. Respondeo breuiter, facilitatem, quæ ex concursu effectiuo provenit, posse tunc ab eo præstari: nam (ut sæpè dixi) ad concurrendum efficienter, non est necessum, concausas esse vnitas; inclinationem autem antecedentem, quæ in genere causæ formalis præstatur, non posse sine vnione intelligi, ut per se est euidens.

Rogabis Tertio, an anima simul cum habitu possit actum intensiorem facere, quàm sola. Negat aliqui, quia si id esset verum, sequeretur, habitum dare etiam simpliciter posse, nam actum in eâ intentione non potest sine habitu voluntas facere: atqui habitus non dat nisi facile posse, ergo. Hæc ratio nihil valet. Nam quando dicitur, Non potest voluntas cum actum in tantâ intentione facere, iam hoc non pertinet ad simpliciter posse, sed ad melius, sicut etiam sine habitu non potest voluntas facere simpliciter actum cum eâ suauitate, in hoc sensu, id est, ad modum quo actus fit, bene potest habitus dare simpliciter posse, id est, ut fiat 67 cum tali aut tali facilitate, intentione, &c. Puto ergo dicendum, voluntatem adiutam habitu posse habere intensiorem actum, quàm solam. Ratio est manifesta: quia concurrente habitu, non ita influit voluntas, sicut sine illo, ergo habet ex præsentia habitus maiores vires, quàm sola, ergo poterit facere plures gradus actus. Confirmo, gradus intensiōis in meâ sententiâ sunt omnino similes, & primus potuit esse octauus, & è contrario, ergo voluntas potest ab habitu iuari ad nouos gradus seu maiorem intensiōem. Patet consequentia, nam ille nouus gradus non requirit diuersam vel altioris ordinis virtutem, cum non sit perfectior primo, sed solum magis multiplicatam seu magis expeditam; atqui per habitus augetur voluntatis virtus, quia ipse habitus potest efficere tales actus. Deinde, voluntas minus occupata potest plura facere similia his quæ ma-

gis occupata aliis potuisset. Confirmo, voluntas habens habitum circa vnum obiectum, melius & ad plura alia obiecta potest attendere, quàm si careret eo habitu, ut & aduersarij fatentur; ergo etiam circa idem obiectum poterit intensius operari. Patet euidenter consequentia: nam idem est ab habitu accipere simpliciter posse duo obiecta simul, cum antea non posset nisi vnum, ac accipere posse circa idem obiectum duos gradus, cum antea non posset nisi vnum. Vtrobique enim accipit posse simpliciter tam multum facere. Neque hinc sequitur, simile agere in simile: nam voluntas alterius ordinis cum actu, & non etiam comparatur in intensiōe.

Fortè adhuc respondebis, potentiam præsentem habitu non posse totum suum conatum adhibere, sicut vnus ignis non potest in præsentia alterius. Sed contra, quia hoc gratis dicitur. Exemplum autem de igne, non est ad rem, ibi enim ideo debet attemperari concursus, quia effectus non est capacax augmenti; nam forma ignis producta est incapax intensiōis: vnde, si ambo ignes concurrunt, debent idem facere quod vnus solus. In nostro autem casu est locus, ut effectus sit maior, cur ergo debebit se coarctare potentia?

SECTIO V.

An Habitus contrarij repugnent inter se diuinitus.

Puto, solum repugnare naturaliter, non enim apparent contradictoria aliqua, quæ sequerentur casu quò diuinitus ponerentur simul.

Dices: Simul esse intensè propensum ad odium, & propensum etiam intensè ad carentiam illius repugnat. Primò, nego ea esse contradictoria magis, quàm simul esse summè frigidum, & summè calidum. Secundò, licet illi duo effectus formales essent contradictorij, adhuc non inferretur, habitus hos non posse esse simul: nam casu quo essent simul, vnus alterum impediret, ne eommunicarent eum effectum formalem; tunc enim maneret voluntas in æquilibrio, vno habitu alteri aequè ponderante.

Urgebis: Effectus formalis nihil est aliud, quàm forma vnita subiecto; tunc autem totum hoc reperiretur, ergo & effectus formalis. Respondeo, effectum formalem actu propensi ad odium non solum coalescere ex habitu & ex subiecto vnitis, sed etiam ex carentia contrariæ attractionis, sicut effectus formalis grati Deo non solum dicit gratiam supernaturalem vnitam subiecto, sed & carentiam peccati; vnde, si diuinitus peccatum simul & gratia existant, non redditur subiectum dignum actu amore Dei. Idem est in nostro casu.

Obiicies Secundò: Habitus vitiosus non potest diuinitus conservari in subiecto, ergo nec potest diuinitus simul esse cum habitu virtutis. Consequentia patet, quia si conservatur simul cum contratio cui naturaliter repugnat; debet necessariò, conservari miraculosè. Antecedens verò suadetur, nam Deus non potest esse causa particularis & supernaturalis habitus vitij, tribueretur enim illi ea inclinatio ad peccatum, quod Deo indignum est. Primò respondeo, 70 negando

negando Antecedens, nulla enim est repugnantia in eo, quod habitus vitiosus conferretur à Deo in subiecto, per voluntatem supernaturalem quoad modum; neque hinc refunditur in Deum causalitas vitij, propriè loquendo: habeat quis v.g. habitum virtuosum intantum vt octo, determinet se iste pro sua libertate ad actum peccaminosum, ex quo naturaliter educitur habitus vitij contrarius illi virtuosus, si in hoc casu Deus diceret, Nolo destruere habitum virtuosum precedentem, nihilominus tamen volo simul cum voluntate producere habitum vitiosum iuxta exigentiam naturalem actus; certe in hoc casu, quod producat habitus vitiosus, non potest Deo tribui, sed voluntati creatæ liberè se determinanti ad peccandum, & consequenter ad producendum habitum vitij. Deus autem tunc præcisè roborat voluntatem, vt possit etiam retinere virtuosum quem debebat amittere, in hoc autem nulla est indecentia; non enim maior resultat inclinatio ad malum ex coniunctione virtuosus cum vitioso, quam si solus esset vitiosus; poterit ergo hoc modo Deus vtrumque conferuare.

71 Respondeo Secundò, negando consequentiam: dupliciter enim potest Deus duas formas contrarias simul in eodem subiecto conferuare, vel vno indiuisibili actu vtriusque existentiam volendo, & tunc facit vtriusque existentiam futuram miraculosam quoad modum, id est, processuram ex voluntate supernaturali; qualis esset illa simul conferuandi duo contraria. Aliter potest Deus in eodem instanti reali ea contraria simul conferuare, præuiso scilicet prius naturâ existente vno habitu contrarium in subiecto, & tunc posterius naturâ decernendo, ibi etiam ponere alterum contrarium: & in hoc casu conferuatio prioris erit omnino naturalis etiam quoad modum, nihil enim præcessit petens ne produceretur, & voluntas illum conferuandi fuit iuxta exigentiam rerum; infusio autem secundi est supernaturalis quoad modum, nam contrarium prius naturâ existens petebat naturaliter, ne infunderetur alterum contrarium, vnde necessaria fuit altera voluntas supernaturalis vincens hanc resistantiam; hoc ergo modo præuisâ existentia prius naturâ habitus vitiosus, ex causis naturalibus potuit Deus simul infundere virtuosum; tunc autem non tribueretur Deo specialiter conferuatio habitus vitiosi, prout obiectio contendebat, sed solius virtuosus, quæ rectè potest Deo tribui.

72 Vrgēbis: Etiam habitus vitiosus petit non conferuari, quando iam infundendus est virtuosus, ergo etiam in eo casu conferuatio vitij erit miraculosa. Respondeo, habitum vitij in eo casu prius naturâ esse productum, quam aliquid decerneretur de infusione contrarij; vnde nihil fuit in illo priori naturæ petens ne talis habitus conferuaretur, ipse autem petit non quidem sui destructionem pro eo instanti, hoc enim repugnat, sed ne alter habitus ei contrarius tunc infundatur; quod si hic infunditur, non est miraculum in existentia prioris, sed in infusione secundi priori repugnante.

Adhuc vrgēbis: Quando Deus decernit producere habitum vitij, si ea voluntas sit naturalis, debet simul decernere, non producere simul in eodem instanti habitum contrarium, sicut docui

in Physicis, Deum in priori naturæ, quod decernit creare materiam, iam teneri etiâ naturaliter decernere dare illi aliquam formam substantialem, quâ cōpleatur in suo esse; quod si non decernat, tunc illa voluntas erit supernaturalis, ergo similiter si, quando decernit conferuare vitium, non decernit simul non infundere virtutem, erit illa volitio supernaturalis, & vitium per illam conferuatum existet miraculosè quoad modum. Respondeo Primò negando consequentiam à materiâ primâ ad habitum vitij. Disparitas est manifesta: nam forma substantialis est vnicus finis naturalis, ad quem ordinatur materia prima, à quâ pender à posteriori vt à complemento naturali (vt suppono) ideò non mirum, si in voluntate naturali creandi materiam debeat includi etiam voluntas dandi illi formam. Ceterum habitus vitij non conferuatur vt expellat habitum virtuosum, aut vt illum impediatur (hic enim est effectus secundarius ab illo secutus) sed propter propriam physicam ipsius vitij in subiecto existentiam: vnde in priori naturæ, quando Deus vult concurrere ad productionem eius habitus, non tenetur iam decernere ne sequatur habitus virtutis, hoc enim pertinet ad finem secundarium, de quo decernitur in posteriori naturæ, præmissâ iam vitij existentia. Respondeo Secundò, etiam si tunc volitio de illo habitu vitioso quâ parte ei sit violentia, esset supernaturalis, non propterea futuram Deo indignam: nam ad producendam substantiam illius habitus, in quo posset esse indecentia moralis, obligatur Deus à causis secundis, ideò hæc productio ei non tribuitur: violentia autem facta ei habitui, non pertinet ad inclinationem in peccatum, ideò bene potest Deo tribui.

Potest hic inquiri, an si habitus solùm opponantur naturaliter in gradibus intensis, repugnent etiam in remissis. Breuiter respondeo, solùm in intensis. Probat manifestâ experientia: quando enim quis habet habitum intensum vitij v.g. & incipit se exercere in virtute, paulatim acquirit inclinationem ad virtutem, & eo passu minuitur inclinatio ad vitium, neque tota in momento perit, ergo illæ duæ inclinationes ad contrarios actus coherent in gradibus remissis, aliàs cum vel minima inclinatio ad contrarium producta esset, debuisset tota opposita perire, quod est contra experientiam: nostra autem Conclusio exemplo frigoris & caloris facillè confirmatur & percipitur.

SECTIO VI.

Quomodo expellantur Habitus contrarij.

RATIO dubitandi est: nam quando debebat acquiri gradus aliquis habitus contrarij, non potuit destrui vllus gradus antiqui, qui præoccupauerat subiectum, ergo nec nouus produci. Explico hoc casu difficultatem. Habet quis habitum vitij intensum vt octo; incipit hic se exercere in virtute contrariâ; in eo instanti in quo exercet actum virtuosum, supponitur pro priori naturæ habitus contrarius vitij illum hominem retrahens ab illo actu virtutis, etiam si ille vincendo resistantiam, bene operetur, ergo non poterit